

Nr 91.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till svenska uppfinnarkontoret.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (punkterna 84 och 85) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna dels till Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader ett förslagsanslag av 60 000 kronor, dels ock till Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 169, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 11 mars 1947, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln anvisa dels till Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader ett anslag av 60 000 kronor, dels ock till Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

Under rubriken Statens uppfinnarnämnd äro i riksstaten för innevarande budgetår uppförda två anslag, nämligen ett förslagsanslag av 55 000 kronor till administrationskostnader och ett reservationsanslag av 150 000 kronor till undersöknings- och försökskostnader. Därjämte är i gällande riksstat uppfört ett anslag av 30 000 kronor till Bidrag till uppfinnarekontoret.

Då statens uppfinnarnämnd år 1940 inrättades var syftet att främja uppfinnarverksamhet, som kunde vara av särskild betydelse för folkförsörjningen eller försvarsberedskapen. Nämnden var sålunda avsedd för uppgifter, som betingades av krisförhållandena. Fråga har därför uppstått, om nämnden numera borde fortsätta sin verksamhet, eventuellt efter lämplig omorganisation, eller avvecklas.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 5 april 1946 givna bemyndigande tillkallade departementschefen den 9 i samma månad två utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan om uppfinnarnämndens fortsatta bestånd och därmed sammanhängande spörsmål. Utredningsmännen ha den 20 september 1946 avgivit förslag i ämnet och därvid förordat att staten även i fortsättningen bör, om än i andra former än hittills, ekonomiskt stödja uppfinnarverksamheten.

Departementschefen har förklarat sig vara ense med utredningsmännen om att åtgärder i syfte att tillvarataga de tillgångar vi äga i form av uppfin-

narförmåga och tekniskt kunnande böra vidtagas från statens sida icke blott under krisförhållanden utan även under normala tider. Departementschefen förordade därför, att staten lämnade sin medverkan till stöd åt uppfinnare jämväl i fredstid.

Enligt utredningsmännens förslag skulle den verksamhet, som nu bedrivs av statens uppfinnarnämnd och uppfinnarekontoret, övertagas av ett nytt organ, benämnt svenska uppfinnarkontoret. Detta nya kontor skulle vara ett icke-statligt organ, bildat av enskilda stiftare, men det skulle erhålla avsevärda statsbidrag till sin drift. Organets uppgift skulle vara att främja allmännyttig uppfinnarverksamhet. I styrelsen för kontoret skulle Kungl. Maj:t äga utse ordförande och ytterligare två ledamöter, svenska uppfinnareföreningen jämväl två ledamöter samt envar av övriga stiftare en styrelseledamot.

Mot denna organisationsform har statskontoret invänt att, då verksamheten enligt förslaget skulle finansieras väsentligen av staten, det nya kontoret borde organiseras såsom en rent statlig inrättning. Departementschefen har anfört, att även om åtskilligt talade för denna uppfattning avgörande vikt dock borde fästas vid det förhållandet, att den av utredningsmännen föreslagna organisationsformen finge anses bättre ägnad att främja samarbetet mellan staten och det enskilda näringslivets organisationer. Såsom utredningen framhållit syntes det vara naturligt, att å ena sidan staten utövade ledning av och kontroll över en dylik verksamhet, men att å andra sidan de organisationer, som särskilt kunde anses företräda uppfinnarna och det enskilda näringslivet, delade ansvaret för verksamheten. Departementschefen anslöte sig därför till utredningsmännens förslag i denna del. Vad utredningsmännen anfört rörande det nya kontorets uppgift samt om styrelsens sammansättning föranledde ingen erinran från departementschefens sida.

Enligt utredningsmännens förslag skulle i det nya kontorets stat upptagas å utgiftssidan avlöningskostnader med 120 000 kronor och omkostnader med 25 000 kronor samt å inkomstsidan konsultationsavgifter med 65 000 kronor, bidrag från organisationer och enskilda med 20 000 kronor samt statsbidrag med 60 000 kronor. Av avlöningskostnaderna har ett belopp å 3 000 kronor avsetts till årsarvodena åt de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna.

I fråga om årsarvodena har statens uppfinnarnämnd förordat, att arvodena bibehållas vid de belopp, som för närvarande utgå till statens representanter i uppfinnarnämnden, nämligen sammanlagt 9 000 kronor. Såsom motivering härför har uppfinnarnämnden i huvudsak anfört, att nämndens ledamöter i stor utsträckning själva deltagit i arbetet, och att detta varit till stort gagn för verksamheten. I denna fråga har departementschefen uttalat, att det, även med beaktande av de fördelar, som sålunda vunnits genom styrelseledamöternas insatser, dock måste anses riktigt, att huvuddelen av den direkta kontakten med uppfinnarna liksom av det nya kontorets arbete i övrigt komme att åvila tjänstemännen. Styrelsens uppgift borde vara att i allmänna drag följa kontorets verksamhet och lämna nödiga direktiv i frågor av mera principiell natur. Med hänsyn till vad sålunda anförts hade departements-

chefen funnit sig böra biträda utredningsmännens förslag rörande styrelse-
arvodenas storlek.

I flera yttranden ha uttryckts farhågor för att svårigheter skulle uppstå
att till kontoret knyta kvalificerad personal, om avlöningsförmånerna av-
vägdes på sätt utredningsmännen föreslagit. Med anledning härav har de-
partementschefen understrukt, att utredningsmännens beräkning av ersätt-
ningsbeloppen hade skett uteslutande i syfte att erhålla en grundval för beräk-
ningen av statens bidrag till verksamheten. Styrelsen skulle sålunda äga fri-
het att inom ramen för tillgängliga medel bestämma antalet tjänstemän vid
kontoret samt deras avlöning. Någon anledning att med hänsyn till befarade
rekryteringssvårigheter nu höja statsbidraget finnes icke enligt departements-
chefens mening. Skulle farhågorna besannas, finge det ankomma i första
hand på styrelsen att överväga, på vilket sätt och varifrån ytterligare medel
kunde anskaffas.

Vad beträffar inkomstposten konsultationsavgifter har departementschefen
framhållit, att storleken av denna inkomst givetvis bleve beroende av den
omfattning, i vilken kontorets tjänster komme att påkallas av allmänheten.
Den verkställda beräkningen syntes vara försiktig. Det till 20 000 kronor be-
räknade bidraget från organisationer och enskilda komme enligt vad depar-
tementschefen under hand inhämtat att ställas till förfogande för nästa bud-
getår. Departementschefen betraktade det såsom en förutsättning för verk-
samhetens bedrivande i nu föreslagen form, att även framdeles bidrag i minst
samma utsträckning ställdes till kontorets förfogande. Det syntes depar-
tementschefen få utgöra en av den blivande styrelsens första uppgifter att
skaffa garantier för att bidrag i nämnd omfattning kunde erhållas även för
kommande verksamhetsår. Möjligen kunde det vid någon senare tidpunkt
övervägas att avtalsmässigt reglera förhållandet mellan staten och kontorets
stiftare.

Departementschefen, som icke funnit anledning till erinran mot utrednings-
männens beräkning av vare sig kontorets utgifter eller inkomstposterna kon-
sultationsavgifter samt bidrag från organisationer och enskilda, har tillstyrkt
att för nästa budgetår ett obetecknat anslag å 60 000 kronor anvisas till det
nya kontorets administrationskostnader.

Utredningsmännen ha ytterligare föreslagit, att det nya uppfinnarkontoret
skall övertaga det nuvarande kontorets befattning med fördelning av de
statsmedel, som ställts till kontorets förfogande för bestridande i vissa fall
av patentansökningsavgifter. Härför har avsetts ett oförändrat årligt belopp
av 10 000 kronor. Vidare ha utredningsmännen förordat, att understöd genom
uppfinnarkontorets förmedling skall — på sätt hittills skett genom uppfin-
narnämnden — kunna lämnas åt uppfinnare för att användas till åtgärder
för utveckling av allmännyttiga uppfinningar. Medelsåtgången för detta än-
dämål under nästa budgetår har uppskattats till 90 000 kronor, vilket inne-
bär en minskning med 60 000 kronor i förhållande till medelsanvisningen för
innevarande budgetår. Det föreslagna beloppet motsvarar enligt utrednings-
männens beräkningar det aktuella behovet. Hela det för den understödjande

verksamheten erforderliga beloppet har sålunda av utredningsmännen beräknats till (10 000 + 90 000 =) 100 000 kronor.

Den av de existerande organen hittills bedrivna understödsverksamheten har utgjort en mycket betydelsefull del av organens uppgifter. Departementschefen har funnit det uppenbart, att möjligheter böra finnas till en understödsverksamhet av detta slag även i fortsättningen. Då departementschefen icke haft något att erinra mot storleken av det av utredningsmännen för ändamålet föreslagna beloppet, 100 000 kronor, har han förordat, att ett anslag å nämnda belopp anvisas för kontorets understödjande verksamhet under nästa budgetår.

För närvarande finnes å det för innevarande budgetår anvisade anslaget till undersöknings- och försökskostnader en reservation av i runt tal 719 000 kronor. Av detta belopp äro dock i runt tal 242 000 kronor disponerade men icke utbetalade. Per den 30 juni 1947 beräknas motsvarande belopp bliva omkring 645 000 kronor respektive 215 000 kronor. Utredningsmännen ha förutsatt, att från nämnda anslag jämväl efter den 30 juni 1947 skola utbetalas medel, som nämnden redan disponerat, men där förutsättning för utbetalning dessförinnan ej ansetts föreligga. Det syntes emellertid departementschefen vara lämpligare att överföra vad som sagda dag är disponerat av ifrågavarande anslag men icke utbetalat till det för nästa budgetår anvisade anslaget till kontorets understödjande verksamhet. Vad därefter återstode av förstnämnda anslag syntes böra tillföras budgetutjämningsfonden.

På det nya uppfinnarkontoret borde vidare enligt departementschefen ankomma att övertaga de ärenden, i vilka behandlingen vid uppfinnarnämndens upphörande ej vore avslutad. Likaså syntes kontoret böra få till uppgift att i förekommande fall bevaka statens intressen beträffande fullgörande av återbetalningsskyldighet i fråga om de understöd, som vid tiden för uppfinnarnämndens upphörande ännu ej reglerats. Härigenom kunde medel inflyta till det nya kontoret. Dessa medel borde av kontoret tillgodoföras anslaget till understödjande verksamhet. Uppfinnarnämndens inventarier syntes böra få övertagas av det nya kontoret.

Eftersom ekonomiskt bistånd till uppfinnare — det må gälla i och för sökande av patent eller för undersöknings- och försöksarbeten — kommer att lämnas enbart av statsmedel, föreslå utredningsmännen, att det skall tillkomma de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna att i varje särskilt fall bevilja understöd ävensom besluta om de närmare villkoren härför. I ett par yttranden ha invändningar framställts mot detta förslag. De av utredningsmännen anförda skälen för en sådan ordning har departementschefen emellertid funnit bärande, varför han anslutit sig till utredningsmännens förslag härutinnan. Departementschefen har icke haft något att erinra mot det av statskontoret och uppfinnarnämnden framställda förslaget att de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna i kontorets styrelse skulle vid beviljande av understöd formellt bilda en särskild nämnd.

Vissa i yttrandena framställda önskemål i detaljfrågor syntes departementschefen få övervägas av Kungl. Maj:t, då det nya kontorets stadgar underställdes för fastställelse.

Med hänsyn till de goda erfarenheter man haft av statens uppfinnarnämnds hittillsvarande verksamhet och det beräknade framtida behovet av åtgärder till stöd åt uppfinnare har i förevarande proposition förslag framlagts om fortsatt ekonomiskt stöd från statens sida åt uppfinnarverksamheten.

Utskottet finner det berättigat, att staten även i fredstid lämnar visst ekonomiskt stöd åt uppfinnare, och har icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna formen härför. Det synes utskottet sålunda lämpligt, att det statliga understödet lämnas såsom statsbidrag åt ett av enskilda stiftare bildat icke-statligt organ — svenska uppfinnarkontoret — med uppgift att främja allmännyttig uppfinnarverksamhet. Den förordade sammansättningen av kontorets styrelse torde garantera ett med hänsyn till statsbidraget önskvärt statligt inflytande beträffande kontorets verksamhet.

Beträffande storleken av de statsbidrag för ifrågavarande verksamhet, som borde lämnas för nästa budgetår, har föreslagits, dels att staten skulle bidra till uppfinnarkontorets administrationskostnader med ett belopp av 60 000 kronor, motsvarande omkring 41 procent av de beräknade kostnaderna, och dels att staten skulle helt bestrida de till 100 000 kronor beräknade kostnaderna för kontorets understödande verksamhet. Förstnämnda belopp har föreslagits skola anvisas såsom ett obetecknat anslag under det att sistnämnda belopp enligt förslaget skulle anvisas såsom reservationsanslag. Utskottet tillstyrker, att medel för här avsedda ändamål anvisas i den omfattning och på det sätt sålunda förordats.

Vad departementschefen i övrigt i förevarande ärende anfört har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln anvisa

a) till *Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader* ett anslag av 60 000 kronor;

b) till *Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet* ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

Stockholm den 6 maj 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 92.
